

Az APPLiA Magyarország észrevételei a hazai elektromos és elektronikai készülékekből származó hulladékgazdálkodási szabályozáshoz és rendszerhez

1. Észrevételek és javaslatok a jelenlegi koncessziós hulladékgazdálkodási megoldással kapcsolatban

A jelenlegi koncessziós hulladékgazdálkodási megoldással kapcsolatban az APPLiA Magyarország az alábbi kritikákat fogalmazza meg:

1.1 A transzparencia teljes hiánya

A gyártók a koncessziós rendszer indulása óta nem kaptak tájékoztatást arról, hogy az általuk befizetett EPR-díjakat a koncesszor hogyan és mire használja fel. Így nem látni, hogy megvalósul-e a WEEE irányelv¹ azon alapelve, hogy a gyártók által fizetendő díj nem lehet magasabb a tényleges hulladékgazdálkodási költségeknél. Azt sem látni, hogy vannak-e keresztfinanszírozások más területekkel (pl. közszolgáltatások, DRS). Nem látni továbbá azt sem, hogy a koncesszor a költség-bevétel egyenleggel elszámol-e (ti. amit a haszonanyagért kap, azt levonja-e a költségeiből, figyelembe vételre kerül-e ez a díjak meghatározásakor). Tisztában vagyunk azzal, hogy a koncesszor egy piaci cég, így minden egyes találkozón említésre kerül a „profit” is. Azonban álláspontunk szerint a profit nem minősülhet a hulladékgazdálkodás tényleges költsége részének. Ezt a tevékenységet a gyártók 2011. végéig nonprofit alapon látták el.

A transzparencia hiánya nemcsak az EPR-díjak meghatározását és felhasználását érinti, hanem a tényleges teljesítményt is. A gyártók ma nem kapnak arról tájékoztatást, hogy a visszagyűjtött e-hulladékkal mi történik. Azok az aktuális európai e-hulladék szttenderdeknek megfelelően kerülnek-e feldolgozásra?

Fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy hazánkban a legmagasabb költségarányosan a gyártók által fizetendő EPR-díj. Az alábbi táblázat, az APPLiA Magyarország egyik gyártója által belső céges statisztika, ezt mutatja (az adott gyártó nagy gép, kis gép, hőszivattyús gépek és szórakoztató elektronikában is érintett).

¹ 2012/19/EU irányelv

	WEEE expense ratio %		
COUNTRY	2023	2024	2025
United Kingdom	1,52%	1,34%	2,04%
France	4,32%	3,95%	5,47%
Italy	1,14%	1,22%	0,91%
Spain	1,94%	2,12%	2,16%
Scandinavia	0,28%	0,33%	0,35%
Poland	1,02%	0,97%	1,00%
Serbia	2,96%	3,12%	3,87%
Bosnia and Herzegovi	1,28%	1,52%	1,46%
Bulgaria	0,68%	0,70%	2,61%
Greece	0,00%	0,00%	0,36%
Macedonia	3,11%	2,67%	2,17%
Czech+Slovakia	0,93%	1,02%	1,14%
Hungary	4,29%	6,31%	6,22%
Slovenia	0,05%	0,05%	0,12%
Croatia	4,32%	4,44%	4,50%
Russia	0,04%	0,31%	0,94%

A gyártó által fizetendő hulladékgazdálkodási költség a teljes költségek arányában

1.2 A körforgásosság hiánya

Tekintettel arra, hogy a koncesszor felelőssége és feladata véget ér a hulladékkezelésre történő előkészítésnél, így valójában a körforgásosságból kimarad az utolsó lépés, a hasznosítás. Ennek következtében pedig a másodnyersanyagok visszaforgatása a gyártási folyamatokba. Így álláspontunk szerint ebben a rendszerben nem beszélhetünk körforgásos gazdaságról.

1.3 Díjmoduláció

Időről időre felmerül a díjmoduláció kérdése. Ezzel kapcsolatban két dolgot fontosnak érzünk kiemelni. Egyrészt amíg nincs transzparencia a díj felhasználásáról, addig modulációról nem lehet beszélni. Másrészt az elektromos és elektronikai készülékek esetében a környezetbarát tervezésre vonatkozó előírásokra külön szabályozási csomag van jelenleg az Európai Unióban: ez az ekodizájn-szabályozás (keretrendelet és termékrendeletek). Új termékszempontok (pl. javíthatóság, tartósság, környezeti lábnyom, újrafelhasznált anyagmennyiség) beépítése az egyes termékrendeletekbe jelenleg folyamatban van. Fontos hangsúlyozni, hogy ezek a termékrendeletek kötelező, közvetlen hatályú szabályozások, melyek jelenleg is és a módosítások átvezetését követően is meghatározzák uniós szinten harmonizált formában a gyártókra vonatkozó terméktervezési követelményeket.

Amennyiben ezen új szempontokkal is kiegészülnek majd a jelenlegi termékrendeletek, ezek alapot adhatnak arra, hogy a hulladékkezelési díjak modulálásra kerüljenek a jövőben.

A díjmodulációt uniós szinten egységes alapokon kell meghatározni, és ezt az alapot jelenthetik majd az ekodizájn-termékrendeletek.

1.4 Free riderek

Amíg a NAV részt vett a termékdíjak adóként történő befizetésének ellenőrzésében, addig a free riderek száma alacsony(abb) volt. A jelenlegi EPR-rendszerben nincs hatékonyan működő kontroll, ellenőrzés. A free riderek száma így jelentős lehet.

2. A WEEE irányelv uniós felülvizsgálata

A WEEE irányelv jelenleg az ún. körforgásos gazdaságról szóló javaslatcsomag keretében módosítás alatt áll az unióban.

A módosítással kapcsolatban az APPLiA Europe a következő fő javaslatokat fogalmazta meg:

- i. A gyűjtési és feldolgozási láncban részt vevő minden érintett szereplő kötelezettsége és jogosultsága kerüljön meghatározásra, és az általuk gyűjtött/kezelt mennyiség regisztrálásra.
- ii. A valós gazdasági helyzethez és működéshez igazodó gyűjtési és hasznosítási ráták meghatározása.
- iii. Egységes és kötelező hasznosítási, feldolgozási sztenderd előírása és kötelezővé tétele.
- iv. A hasznosítási, visszanyerési ráta továbbfejlesztése anyagfajtánként
- v. Az online piacterek szigorú bevonása a kötelezettek közé
- vi. Erőteljesebb és hatékonyabb ellenőrzés

(Ezeket a pontokat részletesen kifejti az APPLiA Europe javaslata, melyet mellékletként csatolunk. Szintén csatoljuk az APPLiA Europe Principles for EPR Financing and Fees című anyagát.)

3. Az ún. „own resources” javaslattal kapcsolatos álláspont

Az Európai Bizottság javaslatát, mely szerint a vissza nem gyűjtött e-hulladék-mennyiség után a tagállamok 2EUR/kg összeget fizessenek az unió költségvetésébe, az alábbi érvek miatt nem támogatjuk és a visszavonását javasoljuk.

- i. Ez egy bevételi eszköz, nem pedig környezetvédelmi ösztönző. A bevételek az EU általános költségvetésébe kerülnek, anélkül, hogy azokat az elektronikus hulladékok kezelésére szolgáló infrastruktúrára vagy a körforgásos gazdaság programjaira célhoz kötnék.
- ii. A rendszer szerkezetileg igazságtalan a tagállamok között. Ellenőrizetlen, összehasonlíthatatlan nemzeti adatokra épül, így valójában hátrányosan érinti az átláthatóságot, és előnyben részesíti az átláthatatlanságot.
- iii. Gátolja a gazdasági növekedést. A gyorsan növekvő elektromos- és elektronikusberendezés-piacokkal rendelkező tagállamokra nagyobb kötelezettségek hárulnak, függetlenül a begyűjtési teljesítményüktől.
- iv. Olyan módszertanon (visszagyűjtési rátákon) alapul, amelyről a Bizottság megerősítette, hogy felülvizsgálatra szorul (a felülvizsgálat pedig jelenleg már folyamatban van a Circular Economy Act javaslatcsomag keretében). Ha most elfogadják, az azt jelenti, hogy évekig olyan alapokra kell fizetni, amelyeket a körforgásos gazdaságról szóló szabályozás elavulttá tesz.

- v. A begyűjtés javulásával a díj mértékét is növelni kellene – egy olyan eszköz, amely a teljesítmény javulásával együtt emelkedik, egyáltalán nem környezetvédelmi ösztönző.
- vi. A díj finanszírozását várhatóan a tagállamok a hulladékos rendszer szereplőire hárítják tovább, amely végső soron a gyártói díjak növekedésének kockázatát hordozza, ezáltal pedig várhatóan a készülékárak növekedéséhez járul hozzá.

(Mellékletként csatoljuk az APPLiA Europe és további iparágak által megfogalmazott közös szakmai anyagot).

Javaslat

Az APPLiA Magyarország olyan hazai hulladékgazdálkodási rendszer megvalósítását javasolja, melyben – függetlenül a rendszer struktúrájától² – :

- i. a gyártók által fizetendő EPR-díj a tényleges hulladékgazdálkodási költségekhez igazodik; ez magába foglalja, hogy nem tartalmaz keresztfinanszírozást, profitot;
- ii. az EPR-díj meghatározási módja és a felhasználása is 100%-ban transzparens és éves szinten bemutatott a gyártók számára;
- iii. megvalósul a körforgásosság, tehát a hasznosítás és ártalmatlanítás is a rendszer részét képezi;
- iv. az európai hulladékhasznosítási, feldolgozási sztemderdek megvalósítása megtörténik;
- v. transzparens az is, hogy mennyire eredményes a hulladékfeldolgozás és mennyi másodnyersanyag kerül kinyerésre, mekkora a lerakott és energetikailag hasznosított mennyiség;
- vi. a gyűjtési és hulladékfeldolgozási láncban részt vevő minden érintett szereplő jogai és kötelezettségei részletesen meghatározásra kerülnek, és minden szereplő által gyűjtött és feldolgozott mennyiség regisztrálásra kerül;
- vii. a szabályozási és adminisztratív megoldások egyszerűsítése megvalósul (javasoljuk a termékdíjas szabályozást hatályon kívül helyezni, amennyiben az EPR-szabályozás határozza meg a pénzügyi kereteket, továbbá a gyártókat és egyéb szereplőket sújtó adminisztratív feladatokat racionalizálni és egyszerűsíteni); valamint
- viii. hatékony ellenőrzési rendszer kerül bevezetésre, mely a free ridereket a hulladékgazdálkodási rendszerben való részvételre sarkallja.

Az APPLiA Magyarország örömmel vesz részt a jövő hatékony hulladékgazdálkodási rendszerének kialakításában. Gyártóink számára a fenti alapelvek figyelembe vétele alapvető fontosságú.

² Amennyiben a megoldás a gyártói rendszerek visszaállítása lenne hosszabb távon, abban az esetben kiemelten fontosnak tartjuk, hogy az ún. PRO (producers' responsibility organisation) kizárólag gyártók által létrehozott szervezet legyen. A PRO(k) mellett működhet tanács a gyártók mellett a hulladékhasznosítók, jogalkotó stb. részvételével, és működhet elszámolóház is. De a gyártói szervezet az gyártói szervezet kell, hogy legyen. Semmiképpen nem támogatunk olyan megoldást, melyben olyan szervezet jön létre, melyben a gyártókon kívül más szereplők is tulajdonosok, de a díjak fizetése kizárólag a gyártók által történik.

Szeretnénk még jelezni, hogy az APPLiA Europe által kidolgozás alatt van egy-egy újabb szakmai anyag, mind a WEEE irányelv felülvizsgálatához, mind az ún. own resources javaslatához. Amennyiben ezek elnyerik végleges tartalmukat, megküldjük őket a minisztériumnak!

Budapest, 2026. július 14.

dr. Mészáros Fanni cégvezető

